

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Адриан Георгиев, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по науки за образованието и изкуствата, катедра „Музика и мултимедийни технологии“

относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, на Милена Иванова Вълева.

Научен ръководител:

проф. Евелина Арабаджиева

„ХАРАКТЕРНИ ОСОБЕНОСТИ В СТРОЕЖА НА ЦИГУЛКОВАТА ПАРТИЯ В НЯКОИ ПИЕСИ ЗА ЦИГУЛКА И ПИАНО НА ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ. ПРОБЛЕМИ НА ИНТЕРПРЕТАЦИЯТА И ПРАКТИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ ЗА ТЯХНОТО ПРЕОДОЛЯВАНЕ“

Милена Вълева завършва НМУ „Проф. П. Владигеров“ в Бургас, дипломира се в НМА „Проф. П. Владигеров“ – София при проф. Дора Иванова. Специализира камерна музика при проф. Венцеслав Николов. Усъвършенства се в майсторските класове на професорите Ифра Нийман, Минчо Минчев, Сашко Гаврилов, Михаел Фришеншлагер. Лауреат е на националните конкурси „Светослав Обретенов“ - Провадия, „Панчо Владигеров“ - Шумен, „Недялка Симеонова“ - Хасково и на международните „Музиката и земята“ - София и „Клостер Шьонтал“ Германия. Концертира активно като камерен изпълнител и като солист на симфонични оркестри в страната и чужбина. Гастролирала е в Германия, Австрия, Чехия, Испания, Франция и Канада. Участва във фестивалите „Софийски музикални седмици“, „Мартенски музикални дни“, „Емил Чакърров“, „Нова българска музика“, „Скандинавска музика“, „АмБъл“ – фестивал за американска и

българска музика, „Австрийски музикални седмици“, „Unhorte music“- Berlin. Инициатор е за създаването на камерен ансамбъл „Camerata Pontica“.

Работи като старши преподавател по цигулка в НМУ „Л. Пипков“ – София. Нейни ученици са носители на награди от многобройни конкурси. Има пет успешни проекта за камерни музикални програми към Община Бургас, Национален фонд „Култура“, Австрийско посолство – София и „Нощ на музеите“ гр. Пловдив. В периода 2018 – 2021г. е докторант към катедра „Струнни инструменти“ специалност Цигулка в НМА „П. Владигеров“ в класа на проф. Гинка Гичкова. Богатият ѝ репертоар включва автори от епохата на Барока до съвременността. Осъществява записи в БНР . Има издаден компакт диск с произведения на Панчо Владигеров.

От тук вероятно произтича и научния интерес към изследване произведенията на Панчо Владигеров, в частност пиесите за цигулка и пиано. Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита на заседание на катедра „Струнни инструменти“ при НМА „Проф. Панчо Владигеров“ – София, състояло се на 08.03.2023г. Изследването съдържа увод, осем глави, заключение, библиография, приноси и публикации по темата, с общ обем от 140, включително 150 нотни примера.

Още в началото мога да отбележа изключително ясният понятиен апарат, с който борави Милена Вълева, ясно е изведена целта на дисертационния труд, а именно „...да възвърне интереса на изпълнители, преподаватели и учащи се към някои по-непопулярни творби за цигулка и пиано на Панчо Владигеров. Също и да сподели субективен опит по отношение на интерпретацията им, натрупан в продължение на повече от тридесет и пет години работа върху пиесите като изпълнител и педагог...“. По думите на автора, изборът на оригиналните пиеси за обект на дисертацията е поради необходимостта от систематизация и завършеност на изложението. На практика по малкият им брой (тринадесет) позволява това. В тяхното число влизат и известни творби (Рапсодия „Вардар“, оп. 16, „Романтичен валс“, оп. 12). Някои по-малки пиеси са употребявани с педагогическа цел, както и по необходимост във връзка с изискванията на учебната програма в музикалните заведения и на някои инструментални конкурси. Направен е и статистически анализ за задължителните пиеси от Международния конкурс за цигулари „Панчо Владигеров“ 2019 г. в гр. Шумен - задължителната пиеса за първи тур е „Песен“, оп. 21. Произведението по избор за втори тур е от четирите големи концертни пиеси: „Вардар“, „Хоро“,

„Ръченица“ или „Бурлеска“. Имало е девет участника с „Вардар“, седем с „Ръченица“, четирима с „Хоро“ и нито един с „Бурлеска“!4 Представените по-горе данни доказват актуалността на настоящото изследване.

Не са известни научни разработки по темата, с изключение на информацията за оригиналните цигулкови пиеси, включена в монографията „Панчо Владигеров“ на Евгени Павлов от 1961 г. Тя е и един от основните извори, цитирани в изследването. Съществуват няколко статии, посветени на Рапсодия „Вардар“, което отново потвърждава предишната констатация. Обект на дисертацията са проблемите, възникващи при стремежа на изпълнителя да постигне задълбочено и правдиво тълкуване на авторския текст. В тази връзка са разгледани някои характерни особености в строежа на цигулковата партия като отправна точка на интерпретацията.

Трябва да се подчертае, че подходът към материята е преди всичко от позицията на инструменталиста-цигулар. Обърнато е внимание на клавирната партия, тъй като е изключително сложна и равностойна на цигулковата, а често и доминираща. По отношение на структурата поема важните функции на въстъплението и преходите от един дял в друг. Подчертани са също и трудностите, свързани с баланса между двата инструмента като важен елемент на изпълнението.

В глава първа са засегнати основни проблеми, свързани с изследването, подредени в четири подглави: някои характерни особености на Владигеровия стил, що е интерпретация, и как композиторът използва цигулковата техника и специфичните инструментални похвати в музиката си. Представени са поименно всички пиеси за цигулка и пиано, публикувани в четирите сборника на издателство „Наука и изкуство“, които са основният нотен извор. В споменатата трета подглава („Цигулковата техника и специфичните инструментални похвати...“) е направен обзор на почти всички от тях. Използван метод за постигане на целите в изследването е преди всичко емпиричният, който включва анализ на нотния текст и на субективния практически опит на автора като изпълнител и педагог. Сравнителен анализ е направен на различните издания на рапсодия Вардар, което служи като доказателство за изложената в съответната глава теза. Отново ще споделя възхищението си от аналитичния подход, с който Милена Вълева разработва научната си разработка.

По нататък, в структурно отношения следват седем глави. Първоначалното ми впечатление беше, че е ненужно да се отделят „...проблеми на интерпретацията и практически указания за тяхното преодоляване...“ за всяко едно от произведенията. Но, разглеждайки подхода по скоро ще се съглася с предложената от Милена Вълева структура и разположение на изследването. Така по ясно се очертава конкретиката на методическия подход за разглеждане и анализ на конкретното произведение. Всяка творба е разгледана по сходен маниер – кратка история на създаването, формален анализ, особености, характерни за конкретното произведение, технически и интерпретационни проблеми и съвети за преодоляването им. Този стил на работа е повлиян от метода на Алфред Корто, представен в Глава I („Задачи на интерпретацията“). В споменатата глава („Някои характерни особености на Владигеровия стил“) е направен кратък обзор на епохата, в която са написани пиесите.

По думите на Милена Вълева, *„...цигулковото творчество на Владигеров не е достатъчно познато на широката публика. В средите на професионалните музиканти реакциите варират от дълбоко учудване, че такива произведения изобщо съществуват, до искрен възторг от красотата им и преклонение пред творческия гений на автора“.*

В процеса на работа върху дисертационния труд са подготвени и неколкостранно изпълнени публично четири концертни програми, включващи оригиналните пиеси и транскрипциите. Ясно е, че тази концертна дейност е допринесла за популяризирането на неизвестните пиеси, а познатите са придобили нов облик. Въпреки че в дисертацията не са включени транскрипциите, цялостният поглед върху цигулковото творчество дава по-голяма възможност за пълноценно и обективно възприятие на застъпените в доктората. Има необходимост от ново проучване, посветено на тях, което да запълни празнините в научните изследвания върху тази част от творчеството на Панчо Владигеров. Настоящият труд е полезен за всички цигулари, желаещи да разширят репертоара си, а може да представлява интерес и за изпълнители на виола, виолончело и контрабас. Някои от пиесите имат транскрипции за тези инструменти, а техниката при всички струнни се основава на едни и същи принципи. Изследването би било ценно и в работата на педагозите при избора на подходящ репертоар за техните ученици.

Съгласен съм с приносните моменти в дисертационния труд, като ще отбележа според мен най-стойностните такива:

- направен цялостен анализ на цигулковата техника и специфичните инструментални похвати във всички пиеси за цигулка и пиано от Панчо Владигеров.
- изследвана композиционната структура на цигулковата партия във всички оригинални пиеси за цигулка и пиано от Панчо Владигеров. Частично е разгледана конструкцията и на клавирната партия като неделима част от цялата форма.

В заключение, още веднъж ще оценя високо научния и аналитичен стил, както и ясната методическа насока, която дава Милена Вълева, един дългогодишен преподавател по цигулка.

Като имам предвид всичко изложено до тук, давам своята най висока оценка за предложения дисертационен труд, и препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР“ на Милена Вълева, като и пожелавам бъдещи методически разработки в областта на цигулковата методика.

06.06.2023 г.

София

рецензент:.....

(проф. д-р Адриан Георгиев)

